Morten Posten

LANDETS SMÅ BYER. DE STORE SPØRGSMÅL.

FORSAMLINGSHUSE / LOKALT ANSVAR / TRANSPORT

Hvem holder byen i gang?

Fra forsamlingshuset til landsbybussen: Hvem betaler, hvem beslutter, og hvem tager sig af arbejdet bagefter?

AI-GENERERET REDAKTIONEL ILLUSTRATION / ET TÆNKT LANDSBYMILJØ.

Forsamlingshuset
Lemming søger støtte
SIDE 3

Lokale stemmer
Odsherred tager på besøg
SIDE 6

Busser på landet
Skotlands konkrete model
SIDE 9

OVERBLIK

En landsby bygges også mandag morgen

Denne uge handler om penge til fælles steder, lokalt ansvar og den tid, der skal til, før et forslag bliver virkelighed.

I Silkeborg ligger et konkret forslag om at løfte Lemming Sogns forsamlingshus. I Randers ligger et program for Ålum, hvor borgerne har været med til at vælge projekterne. Odsherred vil besøge lokalsamfundene systematisk. Det er tre forskellige måder at gøre landdistriktspolitik håndgribelig på.

Det spændende er ikke kun bevillingen. Hvem skal passe stedet om fem år? Hvor let er det for et lille lokalt hold at søge? Og bliver dem, der ikke sidder i en foreningsbestyrelse, også hørt? De spørgsmål følger vi gennem denne udgave.

Fra Wales kommer et forslag om forkøbsret til lokale fællesskaber, når et vigtigt aktiv sættes til salg. Fra Skotland kommer eksempler på kommunale minibusser, som lokale grupper kan bruge. Vi kan ikke kopiere lovgivning eller driftsmodeller direkte, men vi kan stille de samme praktiske spørgsmål herhjemme.

Danmarks Statistik opgør 673.994 indbyggere i landdistrikter i 2026 efter sin snævre definition. Det er 11,2 procent af befolkningen. Tallet forklarer ikke, hvad et landsbyhus betyder for den enkelte by, men minder os om, at små steder samlet set rummer mange mennesker.

LÆS VIDERE

Side 3–5: Hvem betaler for fælles steder? Side 6–8: Hvem får indflydelse? Side 9–13: Transport, sundhed, skole og klima.

TIL BRUG I EGET LOKALSAMFUND

Brug udgaven som en spørgeliste: Tag en konkret kommunal sag med til lokalrådet og bed om dato, ansvar, driftsplan og næste beslutning.

Kilder: [1] Danmarks Statistik / [2] Silkeborg Kommune / [3] Silkeborg Kommune / [4] Randers Kommune / [5] Odsherred Kommune / [6] Wales regering / [8] Transport Scotland

FORDYBELSE 1 / PENGENE

Når taget på forsamlingshuset er utæt

Lemming søger 566.500 kroner. Sagen viser, hvor meget lokalt arbejde der skal til, før kommunen kan give et tilsagn.

Lemming Sogns forsamlingshus er et af de steder, der holder en by sammen. Taget er nedslidt, toiletterne trænger til en opdatering, og huset søger et kommunalt anlægstilskud på 566.500 kroner. Det samlede projektbudget er omkring 1,3 millioner kroner. Kommunens andel svarer til 43 procent af budgettet.

Ansøgningen er båret af lokale kræfter, der selv har fundet behovet, organiseret indsatsen, hentet faglig rådgivning og sammensat finansieringen. Den slags arbejde er let at overse, når man kun læser beløbet i en dagsorden. Kommunen får ikke et færdigt projekt serveret uden frivillige timer.

Silkeborgs Kultur- og Fritidsudvalg anbefalede ansøgningen 4. november. Nærheds- og Landdistriktsudvalget anbefalede den 5. november. Det er endnu ikke det samme som et endeligt byrådstilsagn. Direktionens indstilling går videre gennem Økonomiudvalget og byrådet.

Indstillingen har flere betingelser: resten af finansieringen skal på plads, myndighedsforhold skal være afklaret, vedtægterne skal godkendes, og projektet må ikke øge kommunens driftsudgifter. Tilsagnet foreslås at udløbe 31. maj 2027. Det er en reel tidsfrist for et frivilligt hold.

SAGSSTATUS

Silkeborg, Nærheds- og Landdistriktsudvalget, 5. november, punkt 5: ansøgningen anbefalet. Endeligt tilsagn fra byrådet er ikke dokumenteret i det gennemgåede materiale.

TIL BRUG I EGET LOKALSAMFUND

En lokal bestyrelse kan bruge sagen som tjekliste: Hvad koster hele renoveringen? Hvilke tilsagn mangler? Hvem bærer driften, når byggeriet er færdigt?

Kilder: [3] Silkeborg Kommune / [12] Realdania

FORDYBELSE 1 / KOMMUNENS ROLLE

En pulje er mere end en pose penge

Silkeborg budgetterer 887.000 kroner til nærhed og landdistrikter i 2027. En del af beløbet skal også drive arbejdet.

Silkeborgs budgetaftale har lagt yderligere 500.000 kroner til Nærheds- og Landdistriktsudvalgets område. Dermed står der 887.000 kroner i 2027 til møder, lokalråd, ny politik og andre aktiviteter. Af beløbet skal 100.000 kroner finansiere landsbypedelordningen. I referatet fra 5. november står der også forslag om at reservere mindst 30.000 kroner til møder og 30.000 kroner til medlemskab af Landdistrikternes Fællesråd.

Det er ikke en kritik af møder eller koordinering. Tværtimod kræver lokale projekter ofte hjælp til myndigheder, økonomi og samarbejde. Men når en pulje omtales som penge til lokalsamfundene, bør man samtidig vise, hvor stor en del der går direkte til lokale projekter.

Silkeborgs materiale peger på et forventet restbudget på 274.000 kroner fra puljen til lokalt initierede projekter i 2026. Et mindreforbrug kan skyldes projekter, der først kan gennemføres i 2027. Det kan også være et tegn på, at det er svært at få en god idé helt gennem ansøgningsvejen. Referatet alene afgør ikke hvilken forklaring der vejer tungest.

Lemming-sagen viser en vej: En konkret bygning, et gennemarbejdet budget og lokal organisering. Den viser også barrieren. Et lille forsamlingshus skal kunne rejse mere end halvdelen af udgiften uden kommunens tilskud og nå en række formelle krav.

TO TAL, TO SPØRGSMÅL

887.000 kr.: udvalgets 2027-ramme. 274.000 kr.: forventet rest i projektpuljen 2026. Spørg både hvor pengene går hen, og hvorfor nogle midler står tilbage.

TIL BRUG I EGET LOKALSAMFUND

Bed om en enkel offentlig oversigt over ansøgninger, tilsagn, afslag, udbetalinger og udskudte projekter. Det gør det muligt at se, om puljen når de små byer.

Kilder: [2] Silkeborg Kommune / [3] Silkeborg Kommune

FORDYBELSE 1 / EFTER BYGGERIET

Hvem klipper hækken om fem år?

Randers' Ålum-program er både ambitiøst og ærligt om den del, som en anlægsbevilling ikke betaler.

Randers har et program for områdefornyelse i Ålum og omegn på seks millioner kroner. Borgerne har bidraget med en lokal udviklingsplan, åbne møder, spørgeskema og et arrangement for børn og unge. Projekterne omfatter Gl. Viborgvej, stier og en naturlegeplads. Byrådet skal godkende programmet, før gennemførelsen kan gå i gang. Dagsordenen til Landdistriktsudvalget 12. november er derfor ikke dokumentation for, at det hele er vedtaget.

Kommunen oplyser, at byfornyelsesmidlerne ikke må bruges til drift og vedligehold. Noget kan dækkes ved at lægge kommunens eksisterende drift om. Samtidig forventes lokale kræfter at tage sig af blandt andet dele af naturlegepladsen, inventar og stier.

Her ligger avisens vigtigste spørgsmål til både kommunen og byen: Hvilke opgaver påtager frivillige sig faktisk, hvem forsikrer dem, og hvad sker der, når nøglepersoner flytter? Et nyt anlæg kan være en gevinst. Uden en driftstale kan det blive en byrde, der først viser sig senere.

Sammenlign Ålum med Lemming. Det ene projekt handler om et fælleshus, det andet om flere offentlige byrum. Begge er afhængige af lokalt ejerskab, og begge må skelne mellem anlæg, drift og frivilligt ansvar. Realdanias evaluering af Samlingskraft viser, at et sted kan samle nye mennesker. Den dokumenterer ikke, at frivillige kan erstatte en langsigtet driftsaftale.

ÅLUMS ØKONOMI

Samlet program: 6,0 mio. kr. Heraf er 0,5 mio. kr. tidligere bevilget til programarbejde. Sagen beder om de resterende 5,5 mio. kr. og regner med 1,98 mio. kr. i statsrefusion.

TIL BRUG I EGET LOKALSAMFUND

Skriv driftsaftalen før indvielsen: opgaver, timeforbrug, materiel, forsikring, kommunal kontakt og mulighed for at ændre aftalen.

Kilder: [4] Randers Kommune / [3] Silkeborg Kommune / [12] Realdania

FORDYBELSE 2 / SAMTALEN

Kommunen vil komme ud til folk

Odsherred vil besøge cirka to lokalsamfund om måneden fra 2027. Den første runde begynder på Sjællands Odde.

Odsherreds udvalg for kultur, bosætning, fritid og lokale fællesskaber har lagt en besøgsrunde på bordet. Første dialogmøde er planlagt på Sjællands Odde 18. november klokken 19–21. Egebjerg er sat til 21. januar 2027. Fra 2027 er ambitionen at besøge omkring to lokalsamfund om måneden. Udvalget vil høre om styrker, udfordringer, bosætning og muligheden for landsbypedeller.

Det lyder enkelt: politikere og forvaltning møder folk dér, hvor de bor. Men mødet får først betydning, hvis der kommer en skriftlig opsamling, en beslutning om næste skridt og et svar tilbage til byen. Ellers kan den samme ønskeliste blive samlet ind igen næste år.

Materialet foreslår, at lokale nøglepersoner holder korte oplæg. Det er nyttigt, men nøglepersoner er ikke hele byen. Unge, tilflyttere, pendlere og mennesker uden for foreningslivet kan have andre behov. En god besøgsrunde gør det let at deltage uden at være vant til kommunale møder.

Sagsfremstillingen nævner selv udgifter til facilitering og opsamling. Det er et sundt tegn: dialog kræver arbejde efter selve mødet. Udvalget skulle 10. november tage orienteringen til efterretning. I det materiale vi har gennemgået, er der ikke dokumentation for en særskilt beslutning om hvert enkelt senere besøg.

EN BRUGBAR OPSAMLING

Skriv tre lister efter mødet: 1) det kan byen selv, 2) det kræver kommunal beslutning, 3) det kræver andre parter. Sæt navn og dato på hvert næste skridt.

TIL BRUG I EGET LOKALSAMFUND

Tag selv en halv side med til mødet: Hvad fungerer i dag? Hvilken konkret ændring vil gøre størst forskel? Hvem kan kommunen kontakte bagefter?

Kilder: [5] Odsherred Kommune / [1] Danmarks Statistik

FORDYBELSE 2 / EJERSKABET

Wales vil give fællesskaber tid til at købe

Et nyt høringsforslag handler om den situation, hvor et vigtigt lokalt sted kommer til salg.

Den walisiske regering sendte 10. november et forslag om lokal forkøbsret i høring. Tanken er, at en berettiget lokal gruppe skal kunne få en reel mulighed for at købe et aktiv, som betyder noget for byen, når ejeren vil sælge. Forslaget beskriver både en første købsret og en beskyttet periode, så gruppen kan undersøge økonomien og samle finansiering.

Der er endnu ingen vedtaget ordning. Høringen løber til 4. januar 2027, og spørgsmål om hvilke aktiver der kan omfattes, hvem der kan nominere dem, og hvilke rettigheder ejeren har, er netop en del af processen.

Hvorfor er det interessant i Danmark? Fordi et lokalt mødested kan forsvinde hurtigere, end en forening kan lave en bæredygtig plan. Retten til tid kan være næsten lige så vigtig som retten til at byde. Det er dog ikke gratis at eje. Et køb medfører vedligehold, forsikring, frivilligt arbejde og risiko.

Wales' model skal derfor læses sammen med Silkeborgs Lemming-sag. Kommunen kan støtte et hus, men den lokale organisation skal stadig kunne bære projektet. En forkøbsret uden rådgivning og adgang til kapital ville hjælpe de stærkeste grupper mest. Det er en mulig følge af forslaget, ikke et målt resultat.

STATUS I WALES

Høring åbnet 10. november 2026. Frist 4. januar 2027. Der er endnu ikke vedtaget en ny forkøbsret. Spørgsmålet om støtte til lokale grupper indgår i høringen.

TIL BRUG I EGET LOKALSAMFUND

Lav en lokal liste over steder, I nødig vil miste. Undersøg ejer, tilstand, drift og realistisk finansiering, før en salgsannonce dukker op.

Kilder: [6] Wales regering / [13] Wales regering / [3] Silkeborg Kommune

FORDYBELSE 2 / BESLUTNINGEN

Et møde er først godt, når nogen svarer

Besøgsrunder, forkøbsret og kommunale puljer peger på samme behov: En klar vej fra lokal idé til ansvarlig beslutning.

De danske og walisiske sager har forskellig lovgivning, men de mødes i et praktisk spørgsmål: Hvem kan gøre noget, når en by vil bevare et sted eller skabe et nyt? I Odsherred er første skridt samtalen. I Silkeborg er det ansøgningen med budget og betingelser. I Wales undersøges en mulighed for at købe, når et aktiv sælges.

En by har brug for at kende rækkefølgen. Først et dokumenteret behov, så en ansvarlig organisation, dernæst økonomi, myndigheder, driftsplan og en afgørelse. Springes driften over, kommer regningen senere. Springes den brede dialog over, får man måske et projekt, som få føler sig hjemme i.

Realdanias Samlingskraft støttede 199 lokale arrangementer i 2023–25, hvor mindst to foreninger skulle arbejde sammen. Evalueringen siger, at 85 procent af bevillingsmodtagerne oplevede øget lokal stolthed, og 74 procent oplevede stærkere eksisterende fællesskaber. Det er deltagernes vurderinger, ikke bevis for langsigtet drift eller effekt i alle byer.

Det kan alligevel give en lille metode: Begynd med et åbent arrangement om stedet, inviter en anden forening med, og brug mødet til at afprøve, om flere vil tage ansvar. Sæt derefter en dato for, hvornår kommunen skal svare på den konkrete plan.

FIRE TRIN TIL EN BESLUTNING

Behov og åbent møde → ejerskab og økonomi → kommunal afgørelse → offentlig opfølgning. Skriv status på hvert trin, så et forslag ikke forveksles med et tilsagn.

TIL BRUG I EGET LOKALSAMFUND

Spørg kommunen, om hvert lokalt projekt kan få én navngiven kontaktperson og en offentlig statuslinje, som også borgerne kan læse.

Kilder: [5] Odsherred Kommune / [6] Wales regering / [12] Realdania / [3] Silkeborg Kommune

TRANSPORT / UDLAND

Når skolebussen kan bruges igen

Skotland viser en konkret model: Kommunale minibusser kan få et nyt liv hos lokale grupper.

Perth and Kinross Council har ifølge Transport Scotland udlånt tre ottepersoners køretøjer gratis og på lang sigt til lokale transportgrupper. En fjerde var planlagt senere i 2026. Kommunen har også skoleminibusser, som organisationer med de nødvendige tilladelser og uddannede chauffører kan booke, når skolerne ikke bruger dem.

Tidligere blev brugte minibusser solgt på auktion. En kommunal beslutning i 2024 ændrede ordningen: køretøjerne bliver synet og serviceret, og interesserede lokale grupper kan ansøge om at få dem. Det giver en konkret ressource i stedet for kun en opfordring til frivillige om at finde en løsning.

Modellen kan ikke kopieres uden regler om tilladelser, forsikring, chaufføruddannelse, værksted, brændstof og ansvar. Men den giver et præcist spørgsmål til danske kommuner: Har vi køretøjer, som står stille en del af døgnet, og findes der en sikker ramme for at lade andre bruge dem?

Samtidig har Shropshire sendt en transportplan for 2027–37 i høring. Her behandles adgang til arbejde og service sammen med vejnet, arealplanlægning og digital forbindelse. Høringen lukker 16. november. Det er en plan under udvikling, ikke allerede leveret transport.

DET SKAL AFKLARES

Køretøj, tilladelse, chauffør, forsikring, booking, vedligehold og betaling. En bus er først et tilbud, når der også er en køreplan eller en enkel bestillingsvej.

TIL BRUG I EGET LOKALSAMFUND

Kortlæg tre ture, som folk savner: til lægen, til indkøb og til fritidsaktiviteter. Undersøg først derefter, hvilket køretøj der passer.

Kilder: [7] Shropshire Council / [8] Transport Scotland

SUNDHED / AFSTAND

En lægetid begynder med en rejse

Ny engelsk rapport anbefaler, at sundhed planlægges ud fra de små byers særlige afstande og aldersprofil.

Den engelske Chief Medical Officer offentliggjorde 4. november en rapport om sundhed i landdistrikter og mindre byer. Hovedpointen er enkel: Det er ikke bare en bybefolkning, som bor længere fra hinanden. Aldersprofil, arbejdsmarked og transport er anderledes, og sundhedstilbud bør planlægges derefter.

Rapporten fremhæver, at ældre fylder relativt mere i mange landlige områder, mens unge voksne ofte rejser ud for at studere og arbejde. Uden bil kan en konsultation kræve en kompliceret rejse. Rapporten peger på fleksible tider og telemedicin, når det er fagligt passende, men den digitale løsning fjerner ikke behovet for fysisk undersøgelse.

Det danske spørgsmål er ikke, om en engelsk model skal importeres. Det er, om vores egne lokale tilbud bliver målt på faktisk adgang. Hvor lang tid tager en tur hjemmefra til konsultation og tilbage igen? Kan man nå en bus hjem? Hvem hjælper, når kontakten skal være digital?

Shropshires transporthøring viser, at adgang til sundhed kan indgå i en samlet transportplan. Skotlands minibusordning viser en anden, mere lokal vej. Begge kræver, at sundhedsfolk og transportfolk taler sammen om konkrete ture.

EN ENKEL MÅLING

Vælg tre landsbyer og én almindelig hverdag. Mål tiden fra hjem til aftale og hjem igen, inklusive ventetid. Gør det både for en borger med bil og en uden.

TIL BRUG I EGET LOKALSAMFUND

Bed kommune og region om at se på hele patientrejsen, før de vurderer, om et sundhedstilbud er 'nært'.

Kilder: [9] UK sundhedsmyndigheder / [7] Shropshire Council / [8] Transport Scotland

SKOLE / LOKAL DIALOG

Den lille skole skal også have en plan

Odsherred vil lade hver skole beskrive trivsel, læring og inklusion, før større strukturspørgsmål afgøres.

Odsherred har lagt en procesplan for dialog med skolerne. Hver skole skal efter planen arbejde med trivsel, faglige resultater og inklusion. Der skal også tales om, hvordan økonomi og organisering hænger sammen. Dialogmøderne tænkes gennemført fra midten af november til begyndelsen af marts.

Sagen nævner Odden, Egebjerg og Hørve som skoler med under 100 elever, hvor en landsbyordning kan være relevant at drøfte. Eventuelle strukturtilpasninger tænkes først besluttet i foråret 2027 med mulig virkning fra skoleåret 2027/28. Der er ingen dokumenteret ny skolelukning i denne procesplan.

Det afgørende for en landsby er, hvad der kommer ind i dialogen. Elevtal alene fortæller ikke om transporttid, dagtilbud, foreningsliv eller muligheden for at tiltrække familier. Omvendt må en lokal plan også være ærlig om faglig kvalitet, bemanding og økonomi.

Odsherred foreslår at begynde i nord og invitere dagtilbud med på skoler, hvor en landsbyordning er eller kan blive relevant. Det er et konkret greb, som andre kommuner kan overveje: Tal om barnets hele dag, ikke kun skolens adresse.

SAGSSTATUS

Odsherred, Udvalget for Børn, Læring og Familie, 6. oktober, punkt 9: rammepapir og dialogrunde godkendt med 4 stemmer for, 2 imod og 1 undlod. Tidsplanen for mulige strukturændringer er foreløbig.

TIL BRUG I EGET LOKALSAMFUND

Mød op med data om både kvalitet og hverdag: elevtal, transport, fravær, samarbejde med dagtilbud og lokalt engagement.

Kilder: [11] Odsherred Kommune / [1] Danmarks Statistik

KLIMA / LOKALE KRONER

400.000 kroner og mange mulige veje

Sorø skal vælge mellem grønne fællesskaber, formidling og klimatilpasning. Det lokale valg er mere konkret end en bred klimaplan.

Sorøs Klima, Miljø og Planudvalg havde 11. november en sag om 400.000 kroner i frie klimamidler for 2027. Administrationens forslag fordeler 300.000 kroner til samarbejde om Grønne Nabofællesskaber, 50.000 kroner til klimacaféer eller lokale initiativer og 50.000 kroner til formidling.

Sagsfremstillingen skitserer også alternativer. En koordinator for klimatilpasning til 350.000 kroner ville ifølge materialet betyde, at samarbejdet om nabofællesskaber og foredragsrækken ikke fortsættes i samme form. Det er et valg mellem kapacitet til at handle med borgere og kapacitet til at planlægge mod mere vand og tørke.

Materialet nævner projekter ved skoler, biblioteker og lokale fødevarefællesskaber som erfaringer fra tidligere år. Det er nyttigt at se, men ikke alle nævnte tiltag er gennemført. Kommunen skriver selv, at nogle demonstrationer endnu ikke er udført.

For landsbyer er læringen ikke, at én bestemt fordeling er rigtig. Det er, at en lille pulje bliver stærkere, hvis kommunen fortæller tydeligt, hvad man kan søge, hvem der hjælper, og hvordan et projekt bliver vurderet bagefter. Dagsordenen viser et forslag; vi har ikke her verificeret udvalgets endelige beslutning.

FORSLAG, IKKE RESULTAT

400.000 kr. frie midler i 2027. Administrationens forslag: 300.000 + 50.000 + 50.000 kr. Alternativer kan ændre fordelingen. Kontrollér referat og efterfølgende bevillinger.

TIL BRUG I EGET LOKALSAMFUND

Spørg om en lille lokal forsøgsramme med enkel ansøgning og offentlig afrapportering. Det gør det lettere at se, hvad pengene faktisk skaber.

Kilder: [10] Sorø Kommune / [12] Realdania

FÆLLES STEDER

Et arrangement kan åbne en dør

Realdanias Samlingskraft giver et afgrænset, men anvendeligt svar på, hvordan flere kan inviteres ind i arbejdet om et sted.

Puljen Samlingskraft støttede 199 lokale arrangementer med op til 25.000 kroner i perioden 2023–25. Kravet var, at arrangementet var gratis, åbent og lavet i samarbejde mellem mindst to foreninger. Stedet kunne være et forsamlingshus, en havn, en bygning eller et landskab med betydning for lokalsamfundet.

I evalueringen svarer 85 procent af bevillingsmodtagerne, at arrangementet gav lokal stolthed; 74 procent oplevede stærkere eksisterende fællesskaber. Svarene kommer fra deltagende bevillingsmodtagere og må ikke læses som en effektmåling for alle danske landsbyer.

Alligevel er metoden enkel at bruge uden en ny stor pulje. Invitér flere end den faste kreds. Lad et konkret sted være omdrejningspunkt. Bed en anden forening være medvært, så opgaven ikke lander hos de samme få personer.

Det næste skridt er mere krævende: Hvem følger op, og er der en kommunal beslutning at bede om? Et godt arrangement skaber kontakt. Et bæredygtigt sted kræver også ansvar for bygning, økonomi og drift. Her mødes Samlingskrafts erfaring med Lemming-sagen.

EVALUERINGENS GRUNDLAG

101 spørgesvar, 12 interviews og fire casestudier. Procenterne beskriver bevillingsmodtagernes egne vurderinger.

TIL BRUG I EGET LOKALSAMFUND

Prøv et åbent møde på stedet, og afslut med en konkret opgaveliste. Ellers forsvinder energien, når stolene er sat på plads.

Kilder: [12] Realdania / [3] Silkeborg Kommune

SAMLINGSKRAFT I TAL

199 ARRANGEMENTER **85 % LOKAL STOLTHED** **74 % FÆLLESSKAB**

BOSÆTNING / FAKTA

673.994 bor i landdistrikter

Et nationalt tal kan starte samtalen, men skal bruges med respekt for, hvad statistikken faktisk måler.

Danmarks Statistik opgør 673.994 indbyggere i landdistrikterne i 2026. Andelen er 11,2 procent, mod 12,2 procent i 2016. I denne opgørelse betyder landdistrikt byer med færre end 200 indbyggere eller beboelse uden for sammenhængende bymæssig bebyggelse. Mange større landsbyer tælles dermed som byområder.

Det er en vigtig afgrænsning. Tallet kan ikke alene afgøre, om en skole, bus eller lokal butik er vigtig for et område. Og man skal ikke forklare udviklingen i den enkelte by med en landsgennemsnitlig procentsats.

Opgørelsen blev rettet 21. maj efter fejl i byområdegrundlaget. Danmarks Statistik skriver også, at manglende opdatering af kortgrundlaget betyder, at der ikke er planlagt yderligere byopgørelser i samme form. Den begrænsning bør stå tydeligt, når tallet bruges i fremtidige planer.

Kommunale udviklingsplaner har brug for både tal og lokal viden: befolkning efter alder, hverdagsrejser, boligtyper, tomme bygninger og steder hvor folk mødes. Tallene kan pege på et problem. De lokale samtaler kan forklare, hvad der kan gøres.

DEFINITIONEN

Landdistrikt i denne statistik: under 200 indbyggere eller uden for egentlig bymæssig bebyggelse. Andel 2026: 11,2 %. Det er ikke et mål for alle danske landsbyer.

TIL BRUG I EGET LOKALSAMFUND

Brug samme definition i alle sammenligninger, og skriv altid kildeåret. Kombinér tallet med en lokal kortlægning af service og transport.

Kilder: [1] Danmarks Statistik / [5] Odsherred Kommune

ANDEL I LANDDISTRIKTERNE

2016	12,2 %
2026	11,2 %

FRA SAG TIL HANDLING

Fem spørgsmål, der gør forskellen

Ugens sager giver en enkel måde at følge et lokalt løfte, uden at forveksle et forslag med et færdigt resultat.

1. Hvem har besluttet hvad? Silkeborgs udvalg har anbefalet støtte til Lemming. Det er endnu ikke det samme som et endeligt byrådstilsagn. Ålums program var på dagsordenen i Randers 12. november og kræver byrådets godkendelse. Ordene i referatet betyder noget.

2. Hvem betaler efter åbningen? Randers beskriver frivillig vedligehold af dele af Ålum-projektet. Lemming skal kunne dokumentere, at projektet ikke øger Silkeborg Kommunes drift. Den del bør stå i en aftale, før projektet sættes i gang.

3. Hvem mangler ved bordet? Odsherred vil møde folk i lokalsamfundene. Spørg om børn, unge, tilflyttere og borgere uden for foreningslivet også får en vej ind. 4. Hvornår kommer svaret? Sæt en dato på næste politiske behandling og på den lokale tilbagemelding.

5. Kan andre lære af det? Skotlands minibusser og Wales' forslag om forkøbsret er idéer at undersøge. De er ikke bevis for, at samme model virker under danske regler. Beskriv derfor forudsætningerne før løsningen. Avisens kilder er klikbare; brug dem til at kontrollere den aktuelle status.

STATUSKORT

Skriv én linje pr. sag: kommune, udvalg, mødedato, punkt, status, næste dato, ansvarlig, finansiering og drift. Opdatér linjen, når et referat eller regnskab udkommer.

TIL BRUG I EGET LOKALSAMFUND

Tag kun én sag ad gangen til næste møde i dit lokalråd. Bed om et skriftligt svar på det spørgsmål, som faktisk kan flytte sagen.

Kilder: [2] Silkeborg Kommune / [3] Silkeborg Kommune / [4] Randers Kommune / [5] Odsherred Kommune / [6] Wales regering / [7] Shropshire Council / [8] Transport Scotland / [10] Sorø Kommune / [11] Odsherred Kommune

KILDER / HVAD SKER DER NU?

Følg dokumenterne, ikke kun overskrifterne

Følg byrådets svar om Lemming og Ålum, Odsherreds lokale møder og høringen i Wales. Næste dokument viser, hvad der faktisk sker.

NÆSTE DATOER / KONTROLLÉR STATUS I ORIGINALEN

16 NOV
Shropshire: høringsfrist

18 NOV
Odsherred: møde på Odden

04 JAN
Wales: høringsfrist

2027
Ålum: følg byråd og anlæg

KILDEREGISTER / KLIK FOR ORIGINALEN

[1] Danmarks Statistik
Byopgørelsen 2026, rettet 21. maj · 21.05.2026

[2] Silkeborg Kommune
Nærheds- og Landdistriktsudvalget, punkt 4 · 05.11.2026

[3] Silkeborg Kommune
Lemming Sogns forsamlingshus, punkt 5 · 05.11.2026

[4] Randers Kommune
Ålum, Landdistriktsudvalget, punkt 4 · 12.11.2026

[5] Odsherred Kommune
Besøgsrunde, udvalget, punkt 7 · 10.11.2026

[6] Wales regering
Høring om lokal forkøbsret · 10.11.2026

[7] Shropshire Council
Høring om transportplan 2027–37 · 05.10.2026

[8] Transport Scotland
Kommunernes transportinitiativer · 2026

[9] UK sundhedsmyndigheder
Sundhed i landdistrikter og små byer · 04.11.2026

[10] Sorø Kommune
Klima, Miljø og Planudvalget, punkt 5 · 11.11.2026

[11] Odsherred Kommune
Dialogrunde om skolerne, punkt 9 · 06.10.2026

[12] Realdania
Evaluering af Samlingskraft · 21.09.2026

[13] Wales regering
Høringsmateriale om lokal forkøbsret · 10.11.2026

NÆSTE DOKUMENT ER NYHEDEN

Følg byrådenes afgørelser, kommunernes driftsaftaler og de lokale møders opsamling. En indstilling er ikke en bevilling. Udgaven bygger på kilder læst ved det angivne sluttidspunkt.